

Motion till riksdagen 2020/21:3789

av **Malin Danielsson m.fl. (L)**

med anledning av prop. 2020/21:50 Skadeståndets omfattning vid finansiell rådgivning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag till ändringar i 6 § lagen (2003:862) om finansiell rådgivning i enlighet med propositionens bilaga 2, alternativ 1, med tillägget att utebliven vinst ska ersättas i de fall där rådgivningen har innefattat utfästelser om en viss garanterad avkastning på det investerade beloppet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur finansiella rådgivare och försäljare av finansiella instrument kan bli lättare att särskilja för konsumenten och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För att upprätthålla människors rätt att fritt ingå avtal finns det också behov av lagstiftning som stärker varje konsuments faktiska möjligheter att vara en jämbördig part i avtalet. Det behövs exempelvis lagstiftning som skyddar konsumenten från missvisande information, bristfälliga kvaliteter i produkter och orimliga delar av avtal mellan kund och försäljare. Liberalerna har varit pådrivande i införandet av dessa lagar eftersom vi tror på en väl fungerande fri marknad där fria individer kan ta ansvar för sina egna handlingar, men med trygghet i att de inte blir vilseledda av företag som använder ohederliga metoder för att sälja sina varor eller tjänster.

Banker och andra institut som erbjuder finansiell rådgivning har en särskilt stark ställning i samhället. Konsumenter har i en hög grad en relativt hög tillit till sin bank och många ser nästan bankerna som en myndighet snarare än ett företag. Att finansiell rådgivning och finansiella instrument är särskilt komplexa gör att maktövertaget till bankernas fördel kan bli stort. Att fullt förstå konsekvenserna och riskerna i några av de

enklare finansiella tillgångarna, som exempelvis företagsobligationer och aktier, kräver djupa kunskaper – och merparten av finansiella produkter är än mer komplexa. Det behövs en stark lagstiftning som skyddar konsumenterna i relationen med finansiella rådgivare, men vi tror inte att regeringens förslag kommer att få den tydliga positiva effekt som de avser. Vi föreslår i stället att regeringen tillsätter en utredning som undersöker möjligheten för konsumenterna att särskilja och identifiera vilka som är finansiella rådgivare och vilka som är försäljare av finansiella instrument, och att riksdagen i stället beslutar enligt promemorians första alternativ som innebär att ersättning vid skadestånd normalt inte ska omfatta utebliven vinst.

Vi delar den oro som många remissinstanser påtalat om att regeringens förslag, promemorians alternativ 2 som innebär att skadeståndet ska utökas för att även innefatta utebliven vinst, dels kan få oönskade negativa effekter, dels inte nämnvärt stärker konsumentens ställning.

För det första kommer den utökade kostnad som en risk för större skadeståndsskyldighet för de finansiella rådgivarna orsakar att innebära högre priser för konsumenterna. Risker är att det blir konsumenterna som drabbas av en högre skadeståndsnivå, snarare än de rådgivare som agerat fel.

För det andra delar vi den oro som många remissinstanser har att fallet redan i dag är att väldigt få konsumenter får rätt i ärenden av den här typen. Med föreslagen förändring blir det än svårare att bevisa, och risken är att rättegångskostnaderna blir än dyrare. Vi tror att det kommer att vara svårt att hitta rimliga nivåer för vad en potentiell utebliven vinst hade varit, särskilt i en låg- eller nollräntemiljö.

För det tredje är vi oroliga för vilka implikationer det skulle få om lagstiftningen förskjuts så att investerarens ansvar över sina egna förluster minskar. Det måste fortsatt vara tydligt att den som investerar i finansiella instrument är ansvarig för sina egna förluster och att alla investeringar är förenade med risk.

Vi föreslår alltså i stället att lagstiftningen förtydligas i enlighet med promemorians alternativ 1, dvs. att utebliven vinst normalt inte ska innefattas. För att upprätthålla ett ändamålsenligt och starkt konsumentskydd med tydliga konsekvenser vid oseriös rådgivning bör dock utebliven vinst ersättas i de situationer där oseriös rådgivning innefattat utfästelser om en viss garanterad avkastning på det investerade beloppet. I det avseendet bör alternativ 1 vidareutvecklas.

Det går inte att med lagstiftning skydda människor från en dålig affär eller en förlust vid en investering. Det ligger i investeringars natur att det alltid finns en risk när det finns potential för avkastning. Det går inte att jämföra dessa transaktioner rakt av med konsumenters köp av andra varor och tjänster som har ett fastställt värde. Finansiella tillgångar befinner sig i ständig värdetförändring, och det är alltid ytterst varje investerare som måste avgöra om instrumentet innebär en rimlig risk i relation till potentiell vinst. Det finansiella institutet och den finansiella rådgivaren har i sin tur ett ansvar för att ge privatpersonen all den information som är nödvändig för att värdera riskerna med ett instrument och i tillräcklig mån förvissa sig om att kunden har tagit del av informationen.

Rådande lagstiftning om finansiell rådgivning kom till i spåren av it-bubblan, som för 20 år sedan gjorde att många småsparare förlorade sina förmögenheter. Målet var delvis att försöka motverka dåliga råd lagstiftningsvägen. Liberalerna stod bakom reformen, men tyvärr har lagstiftningen inte haft en sådan stor positiv effekt som önskades. En studie 2010 visade då att enbart 1,8 procent får rätt i Arn. Anledningen är

troligtvis att många som känner sig lurade av banken inte fått någon vårdslös rådgivning i lagens mening.

En viktig aspekt ligger i försäljningens natur. Ofta är det otydligt för konsumenter att en bank som erbjuder finansiell rådgivning också ser rådgivningstillfället som ett försäljningstillfälle för bankens instrument. Detta problem träffar varken rådande lagstiftning eller föreslagen förändring. För att lösa det problemet måste vi separera eller förtydliga skillnaderna mellan försäljning av finansiella instrument och finansiell rådgivning.

Därför föreslår vi att riksdagen uppmanar regeringen att tillsätta en utredning som ser över hur det skulle kunna bli än tydligare för konsumenterna vad som är finansiell rådgivning och vad som är försäljning av finansiella instrument.

Malin Danielsson (L)

Johan Pehrson (L)

Lina Nordquist (L)

Christer Nylander (L)

Allan Widman (L)

Maria Nilsson (L)

Gulan Avcı (L)

Mats Persson (L)